

Jesień inna niż wszystkie

#WrocławNaWynos

Największa baza restauracji
– korzystaj i polecaj

s. 10-12

**Dzięki za miasto
w kwiatach!**

/s. 3

**Taka starsza „Pani”
to prawdziwy skarb**

/s. 6

**Odkrywaj nieznaną
Wrocław online**

/s. 9

Budujmy wspólnotę odpowiedzialnie

Szanowni Państwo,

pisalem ostatnio o tym, że nie ma pewności, w jakiej znajdziemy się strefie obostrzeń w związku z ilością zakażeń i rozwojem pandemii. Dziś wiemy, że jest to strefa czerwona, a dotycząca ją ograniczenia zwiększają się w zależności od sytuacji.

Rozumiem Państwa zaniepokojenie, rozumiem też rozgoryczenie, nie tyle nawet na same obostrzenia, co na sposób ich komunikacji, pozostawiający bardzo mało czasu na reakcję i dostosowanie się do nich.

Temat ten, jako samorządowcy, podnosimy przy okazji każdego spotkania z przedstawicielami rządu. Myślę, że to rozsądny i wspólny głos nas wszystkich: jesteśmy gotowi na współpracę z rządem we wszystkim, co może poprawić bezpieczeństwo naszych mieszkańców, ale aby to robić skutecznie i odpowiedzialnie, chcemy, by podejmowane decyzje były z nami konsultowane. Śmiem twierdzić, że z racji doświadczenia i pracy bliżej ludzi potrafimy niejednokrotnie zaprezentować rozwiązania skuteczniejsze i mniej dotkliwe dla mieszkańców czy przedsiębiorców.

Nie tylko Państwo są także zaniepokojeni innymi decyzjami politycznymi, które w ostatnich tygodniach pchnęły setki tysięcy osób w skali kraju do wyjścia na ulicę w geście protestu. Nie chcę tutaj nawet odnosić się do

FOT. JACEK SUTRYK

śłuszności (lub jej braku) w kontekście decyzji i wyroków. To, co dotknęło mnie (i wielu innych) w sposób szczególny, to tryb podejmowania i ogłaszania tych decyzji. Myślę, że dla każdego było oczywiste, że wzbudzą one silne emocje społeczne. Próba forsowania ich w momencie, gdy ponad wszystko powinniśmy być teraz razem, skupieni na zwalczaniu pandemii i ograniczeniu liczby zachorowań, jest – w najlepszym razie – przejawem braku refleksji i odpowiedzialności.

Chciałabym ufać, że politycy szybko zreflektują się w skali ryzyka i zaproponują rozwiązanie łągadzające konflikt.

Choć także i moje zaufanie, po pierwszych politycznych „odezwach”, jest w tej kwestii mocno ograniczone. Pozostaje mi mieć nadzieję, że policja i odpowiednie służby zadbają o porządek i bezpieczeństwo podczas protestów.

Jak Państwo z pewnością wiedzą, straż miejska została przekazana pod kontrolę wojewody dolnośląskiego, jednak poprosiłem komendanta, aby przedstawiciele tej miejskiej na co dzień służby ze szczególną troską podchodzili tak do bezpieczeństwa mieszkańców, jak i w aktywny sposób przeciwstawiali się aktom wandalizmu lub przemocy – niezależnie od tego, kto

będzie ich autorem. Wrocław to także nasza wspólna przestrzeń. Nasze budynki, pomniki, miejsca pamięci. Bardzo ważne, aby wspólnymi pozostały, jako element historii naszego miasta. Szykujemy się przecież do obchodów Święta Niepodległości. To szczególny dzień, w którym powinniśmy myśleć o wspólnocie, którą współtworzy każdy z nas. Tego dnia, jak co roku, padnie wiele wzniosłych słów. Owszem, także i one są ważne, ale najważniejsze, co za takimi słowami idzie.

Mam głęboką nadzieję, o której nie chciałbym napisać: naiwna, że w podobny sposób podejną do tego politycy. Jakby się jednak

nie zachowywali, pamiętajmy, proszę, o jednym: za budowanie wspólnoty odpowiada każdy z nas. Poprzez otwartość na poglądy innych, dialog, wsłuchiwanie się, wspólną pracę i gotowość do kompromisu. We Wrocławiu chcemy budować wspólnotę – w taki właśnie odpowiedzialny sposób. Zapraszam Państwa do tego. Jeśli o Wrocław zadamy wspólnie, to tak samo wspólnie zadamy o Polskę.

Jacek Sutryk
 prezydent Wrocławia

#StrategiaWrocław2030: Gospodarka

ok. **36 tys.**

pracowników
liczył wrocławski
sektor IT w 2019 r.

5530,41
zł brutto

przeciętne wynagrodzenie
w sektorze przedsiębiorstw
we Wrocławiu w 2019 r.

1,6%

tyle wynosiła stopa
bezrobocia w 2019 r.
we Wrocławiu.

Była ona jedną z najniższych
stóp spośród dużych
polskich miast.

220 firm

prowadzi działalność we
Wrocławskim Parku
Technologicznym.

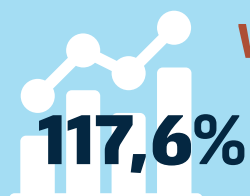
WPT jest największym pod
tym względem parkiem
technologicznym w Polsce.

1,8 mln m²

istniejącej powierzchni biurowej
we Wrocławiu (2019 r.).

Pod tym względem przewyższa
nas tylko Warszawa i Kraków.

Więcej informacji przeczytasz na
www.wroclaw.pl/2030

Wskaźnik ze Strategii Wrocław 2030

tyle wynosiło PKB na głowę mieszkańca Wrocławia w stosunku do średniej unijnej (2017 r.). Jest to jeden z dziesięciu wskaźników Strategii Wrocław 2030.

Źródła: Eurostat/GUS (obliczenia własne UMW/BSM), ARAW, ITCorner, Centrum Badawczo-Rozwojowe BIOSTAT, CBRE, Raport Fundacji Startup Poland

Komu świąteczne chryzantemy, komu?

W tym roku nie poszliśmy na cmentarze z kwiatami i zniczami, aby wspominać najbliższych i przyjaciół. Rząd zdecydował o zamknięciu nekropolii na trzy dni – od 31 października do 2 listopada. To obostrzenie miało zapobiec podróżowaniu i gromadzeniu się dużych grup ludzi, które mogły powodować znaczący wzrost zachorowań na covid-19.

Zamknięcie cmentarzy, dotknęło szczególnie przedsiębiorców, którzy zwyczajowo we Wszystkich Świętych sprzedają chryzantemy, znicze i ozdoby w okolicach miejskich nekropolii.

– W tej trudnej sytuacji, przed którą zostaliśmy postawieni, właściwie z dnia na dzień bardzo pomogli nam mieszkańcy Wrocławia, którzy przychodzą i kupują od nas kwiaty – opowiada pani Barbara, sprzedająca kwiaty na cmentarzu Osobowickim.

Chryzantemy, którymi chętnie ozdabiamy groby naszych bliskich, w tym roku trafiły również na balkony, tarasy czy do ogródków wrocławian. Stawiano je również wraz ze zniczami przed zamkniętymi bramami cmentarzy. Drobny przedsiębiorcom bardzo pomogła również internetowa poczta pantoflowa – mieszkańcy na portalach społecznościowych i grupach dyskusyjnych donosili o tych sprzedawcach, którzy zostali z towarem i gdzie można go kupić.

Pani Barbara i pan Wasyl, sprzedawcy na cmentarzu Osobowickim, dziękują za wsparcie miasta i mieszkańców

FOT. JOANNA LEJA

FOT. JOANNA LEJA

Również władze wielu polskich miast postanowiły wesprzeć postawionych w trudnej sytuacji przedsiębiorców. Dzięki zakupom kwiatów przez jednostki samorządowe, w przestrzeniach miejskich powstały piękne jesienne kwietniki.

Podobnie stało się we Wrocławiu. Dwa samochody pełne chryzantem przyjechały w niedzielę na ulice Daszyńskiego i Kazimierza Wielkiego. – Chcieliśmy pomóc osobom, które w związku z decyzją

o zamknięciu cmentarzy, zostały poszkodowane – mówi Katarzyna Szymczak-Pomianowska, dyrektor Departamentu Zrównoważonego Rozwoju UM Wrocławia.

Rząd, aby zrekompensować tę nagłą decyzję i straty branży, zobowiązał się do pokrycia części kosztów poniesionych przez przedsiębiorców. Jak wynika z rozporządzenia Rady Ministrów, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zapłaci chętnym 20 zł za chryzantemę doniczkową i 3 zł za chryzantemę ciętą. Wniosek o wsparcie należy złożyć do piątku 6 listopada w biurze powiatowym Agencji na specjalnym formularzu.

Protesty na ulicach Wrocławia

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 22 października wywołał w społeczeństwie ogromne emocje i doprowadził do fali protestów w całej Polsce, również we Wrocławiu.

W naszym mieście od ponad 10 dni organizowane są demonstracje. Przybierają różne formy, w większości są to marsze, ale także przejazdy autami, motocyklami czy rowerami oraz spotkania w różnych punktach miasta. Codziennie po południu, w godz.

16.00–22.00, poruszanie się po Wrocławiu może być utrudnione, ponieważ protestujący wybierają najbardziej uczęszczane trasy. Często nie kursują tramwaje czy autobusy, ale o utrudnieniach w komunikacji miejskiej na bieżąco informuje MPK.

FOT. JOANNA LEJA

Protesty przebiegają w miarę spokojnie – porządku pilnuje policja, a organizatorzy apelują o przestrzeganie środków ostrożności. Maszerujący proszeni są o noszenie maseczek, zachowanie dystansu, niezabieranie na protesty zwierząt i dzieci oraz nieniszczenie mienia. Kierowcy samochodów, którzy biorą udział w demonstracjach,

poruszają się z prędkością nie większą niż 20 km/h.

Demonstrowanie swojego sprzeciwu przyjmuje także inne, nieszablone formy, np. szkolenie z obywatelskiego, bezprzemocowego oporu, skupiających się na problemie bezpieczeństwa chodzenia na manifestacje i samego protestowania.

FOT. TOMASZ HOGOD

Aktualności

Koronawirus: Wrocław w czerwonej strefie

Sytuacja co do obostrzeń w tzw. czerwonej strefie jest dynamiczna. Zasady są modyfikowane przez rząd w zasadzie z dnia na dzień. Tak Polacy dowiedzieli się m.in. o zamknięciu cmentarzy na Wszystkich Świętych, obowiązku pracy zdalnej w sektorze administracji czy o apelu do seniorów, by nie opuszczali mieszkań przez dwa tygodnie. Teraz też domownicy osoby chorej nie muszą czekać na telefon z sanepidu w sprawie kwarantanny, bo jest ona automatyczna – czyli, tak jak zakażony członek rodziny, powinni się jej poddać.

CZERWONA STREFA

ZASADY

- obowiązek zakrywania ust i nosa w otwartej i zamkniętej przestrzeni publicznej
- wyjątek: osoby mające przy sobie zaświadczenie lekarskie zwalniające z tego obowiązku

TRANSPORT PUBLICZNY

Zajętych maks. 50% miejsc siedzących lub 30% wszystkich miejsc

SKLEPY

- 100 m² – 5 osób na kasę
- powyżej 100 m² – 1 os. na 15 m²
- 10.00-12.00 godziny dla seniorów 60+

KOŚCIOŁY

- maks. 1 osoba na 7 m²
- dystans 1,5 m

IMPREZY OKOLICZNOŚCIOWE, ZGROMADZENIA

- maks. 5 osób (o ile nie mieszkają wspólnie)
- zakaz wesel, konsolacji i in.

KULTURA, ROZRYWKA

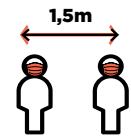
- maks. 25% całej widowni
- 1,5 m – dystans między widzami
- kluby, dyskoteki, parki rozrywki, wesołe miasteczka – nie działają

GASTRONOMIA

- zakaz działalności stacjonarnej
- dozwolona sprzedaż jedzenia na wynos i dowóz

DYSTANS SPOŁECZNY

- uczestnicy zgromadzenia – nie mniej niż 1,5 m
- między zgromadzeniami – nie mniej niż 100 m

SPORT

- publiczne baseny, siłownie, aquaparki – zawieszane
- siłownie i baseny w szkołach i hotelach (tylko dla gości) – mogą działać
- wydarzenia sportowe bez udziału publiczności

EDUKACJA

nauczanie zdalne w: klasach 4-8 w SP, szkołach średnich i wyższych

SENIORZY 70+

- apel o ograniczenie przemieszczania się
- sanatoria – zamknięte

URODA

- salony fryzjerskie, kosmetyczne i tatuażu – działają w reżimie sanitarnym
- sauny, solaria, salony masażu – nie działają

DZIECI DO 16. ROKU ŻYCIA

w dniach nauki szkolnej, w godz. 8.00-16.00, przemieszczają się tylko pod opieką dorosłego

URZĄD online

Wiele spraw urzędowych można załatwić bez wychodzenia z domu, m.in. podatki i inne opłaty uregulujesz za pośrednictwem platformy ePUAP. Złożenie podpisu elektronicznego lub podpisanie formularza za pomocą profilu zaufanego jest podstawą do przeprowadzenia postępowania administracyjnego.

Sprawdź: www.wroclaw.pl/urząd-online

#WrocławNaWynos

Restauracje, puby, bary i kawiarnie są tymczasowo zamknięte dla klientów. Mogą świadczyć jedynie usługi z dostawą. Skorzystaj z bazy działających lokali gastronomicznych i zamów jedzenie na wynos albo z dostawą.

Sprawdź: www.wroclaw.pl/na-wynos

Centra Obsługi Mieszkańca

Obsługa klientów odbywa się w godz. 8.00-15.15. COM-y przy ul. Zapolskiej i na pl. Nowy Targ są otwarte do godz. 17.15 – sprawy meldunkowe, rejestracja pojazdów, prawa jazdy, dowody osobiste, rejestracji działalności gospodarczej. 7 i 21.11 w godz. 8.00-13.00 będzie czynny COM przy ul. Zapolskiej – rejestracja pojazdów, sprawy meldunkowe i dowody osobiste. COM na al. Kromera jest nieczynny do odwołania.

RCKiK apeluje do ozdrowieńców o oddawanie osocza

Osocze osób, które pokonały koronawirusa, jest teraz na wagę złota. Może uratować zdrowie i życie osób chorych na SARS-CoV-2. Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa we Wrocławiu apeluje więc o oddawanie tego cennego „leku”.

Niezwykle ważna informacja jest taka, że jeden ozdrowieniec może oddać swoje osocze trzykrotnie – to może pomóc w walce z chorobą aż dziewięciu innym osobom. RCKiK prosi więc ochotników-dawców, żeby zgłaszali się do Centrum. Wcześniej proszeni są jednak o telefoniczny kontakt: 71 37 15 824 lub 693 693 702 (od poniedziałku do piątku w godz. 8.00-17.00) albo e-mailem, podając swoje dane i nr telefonu: ozdrowieniec@rckik.wroclaw.pl.

Osocze oddał już m.in. Wojciech Kaim, który na co dzień kieruje projektami w spółce Wrocławskie Inwestycje, takimi jak budowa TAT czy remont mostów Pomorskich.

– Byłem dość ciężko chory. Cztery tygodnie to trwało od wyniku pozytywnego do dwóch negatywnych. Zgłosiłem się do stacji krwiodawstwa, przeszedłem wstępną weryfikację i umówiono mnie na konkretną godzinę.

Kto może oddać osocze:

- osoby, które przechorowały COVID-19, zostały uznane za wyleczone i czują się zdrowe, lub które przeszły bezobjawowe zakażenie wirusem SARS-CoV-2,
- osoby w wieku 18-60 lat,
- osoby, które nie otrzymały w przeszłości transfuzji krwi lub jej składników.

W moim przypadku to było 30 minut – mówi Wojciech Kaim

FOT. WWW.WROCLAW.PL

Aktualności

Edukacja we Wrocławiu w czasie pandemii

FOT. PIXABAY.COM

Zdalna lekcja może trwać od 35 do 45 minut

Decyzją rządu, do 8 listopada w szkołach wprowadzona została edukacja zdalna. We Wrocławiu lekcje online prowadzi 4800 nauczycieli, a bierze w nich udział ponad 49 tys. uczniów. Miasto przygotowywało się na taką ewentualność.

Obowiązek nauki na odległość dotyczy uczniów klas IV-VIII ze szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych. Bez zmian – czyli w siedzibach swoich placówek oświatowych – działają na razie żłobki, przedszkola oraz klasy I-III podstawówek.

Wrocławska Platforma Edukacyjna (WPE)

Na potrzeby nauki zdalnej we Wrocławiu wdrożono specjalną platformę edukacyjną (pe.edu.wroclaw.pl), opartą na systemach Office 365 z Microsoft Teams, Moodle oraz e-Czytelni IBUK Libra. Dane do logowania uczniowie otrzymali za pośrednictwem szkół. Do tej pory na WPE konta Microsoft Teams założyło blisko 60 tys. uczniów i nauczycieli z ponad 80 placówek. Platforma umożliwia systematyczną komunikację z ucznia-

mi, a nie tylko wysyłanie prac i ich ocenianie.

Wrocławskie szkoły przygotowywały się do nauki zdalnej od wiosny. Zintegrowano WPE z Microsoft Teams, przeprowadzono szkolenia dla placówek, przygotowano instrukcje logowania dla nauczycieli i uczniów, rozbudowano systemy o rozwiązania wskazane w niezależnym audycie. Początkowo było tak w szkołach, w których decyzje o zawieszeniu pracy stacjonarnej podejmowane były w oparciu o opinie sanepidu. Nauka zdalna przebiegała tam bez zakłóceń.

Obecnie, ze względu na to, że większość szkół w kraju korzysta ze zdalnych technik nauczania, mogą występować przejściowe utrudnienia w korzystaniu z narzędzi online, tak jak zdarzyło się to wiosną. Jednostki miejskie po-

zostają w gotowości, by w takich sytuacjach służyć wsparciem uczniom i nauczycielom.

Jak radzą sobie szkoły?

SP nr 64. Nauczanie na odległość w klasach IV-VIII odbywa się poprzez WPE. Lekcje prowadzone są przez aplikację Teams zgodnie z planem. Godzina lekcyjna może trwać od 35 do 45 minut, nauczyciel ustala jej czas trwania w kalendarzu. Nauczyciele spotykają się z uczniami w czasie rzeczywistym lekcji i prowadzą je, wykorzystując udostępnianie ekranu, white board, prezentacje czy krótkie filmy dydaktyczne.

SP nr 4. Lekcje prowadzone są wg planu, z wykorzystaniem aplikacji Teams, „na żywo”. Szkolenie dla nauczycieli odbyło się w sierpniu, wtedy też rodzice otrzymali kody. Część rodziców zgubiła je lub nie

zalogowała się w odpowiednim czasie i trzeba było generować je powtórnie. Część nauczycieli przebywa na zwolnieniach lekarskich z powodu zakażenia koronawirusem. Czują się źle i nie mogą w takim stanie prowadzić lekcji, więc część zajęć się nie odbywa.

SP nr 32. Już w roku szkolnym 2019/2020 wszyscy uczniowie otrzymali indywidualne loginy i hasła, które umożliwiły im korzystanie z Teams. We wrześniu wygenerowano loginy i hasła wszystkim nowo przyjętym uczniom oraz pierwszoklasistom. W placówce powołano dwóch koordynatorów ds. nauczania zdalnego. Szkoła przeszła w system nauczania zdalnego bez większych perturbacji. Dwójce uczniów, którzy potrzebowali wsparcia sprzętowego, szkoła udostępniła komputery, umożliwiające udział w zajęciach zdalnych.

MOPS apeluje: Zgłoś przemoc!

PLAN AWARYJNY

Warunki izolacji społecznej narażają na doświadczanie przemocy w czterech ścianach bardziej niż kiedykolwiek wcześniej. Dlatego wrocławski MOPS przypomina, że nie można pozostawać obojętnym na takie przypadki, jeśli jesteśmy ich świadkami. Podkreśla też ważność przygotowania swojego planu awaryjnego na wypadek eskalacji przemocy, jeśli sami żyjemy w rodzinach zagrożonych jej występowaniem.

Przydatne kontakty – które warto zapisać lub zapamiętać:

- Policja – tel. alarmowy 112
- Telefon Zaufania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrocławiu, czynny całą dobę – 512 198 939
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – tel. 71/ 78 23 591, e-mail: interdyscyplinarny@mops.wroclaw.pl
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Nadodrzańskim Centrum Wsparcia, czynny całą dobę – tel. 71/ 796 40 85, GG: 48973264, Skype: oik_wroclaw, e-mail: przemocy@mops.wroc.pl
- Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” – infolinia czynna całą dobę – 800 12 00 02
- Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży, czynny całą dobę – 116 111

Bezpieczne zakupy na targowiskach

Gdziekolwiek dzisiaj poruszamy się po mieście, nie możemy zapominać o żelaznych zasadach, pozwalających ustrzec nas przed zachorowaniem na COVID-19. Jedną z czynności, którą większość z nas musi robić, są zakupy. Wydaje się, że te na wolnym powietrzu są i szybsze, i bezpieczniejsze.

Na targowisku często da się lepiej zachować dystans między klientami, nie trzeba tłoczyć się przy kasie. Ale o zakrywaniu ust i nosa należy bezwzględnie pamiętać, podobnie o rękawiczkach, zwłaszcza gdy chcemy przebieierać w owocach i warzywach. Poza tym, bierzmy pod uwagę, że drobni sprzedawcy nie mają termina-

li płatniczych, pieniądze krążą z ręki do ręki, więc lepiej podawać je osłoniętą dłonią.

Przypominamy, gdzie we Wrocławiu można wyskoczyć po zakupy na przysłowiowy rynek, a także, gdzie znaleźć miejsce do handlowania.

Place targowe na terenach gminnych (z potencjałem miejsc handlowych):

- ul. Komandorska/Radosna
- ul. Ptasia
- ul. Legnicka/Niedźwiedzia
- ul. Lotnicza (rejon DH „ASTRA”)
- ul. Żmigrodzka/Broniewskiego
- ul. Skoczylasa (Leśnica)
- Rynek Jemiołowa/Grochowa

Place targowe na terenach prywatnych:

- ul. Obornicka 235-237
- ul. Giełdowa 12
- ul. Poprzeczna 33-35

- ul. Robotnicza 2-8 – Targowisko na Świebodzkim
- ul. Robotnicza 5 – giełda elektroniczna
- ul. Baciarellego

FOT. WROCŁAW.PL

Z miasta

Kolejne kamienice z miejskim ciepłem

Pod koniec października przedstawiciele miasta symbolicznie uruchomili węzeł ciepłny dla 16 wrocławskich kamienic, w tym przy ul. Prądzynskiego 24. Do tej pory mieszkańcy ogrzewali się w nich węglem.

– Dużo pracy przed nami, ponieważ kolejną zmianę ogrzewania zaplanowaliśmy na rok 2021 i obejmie ona 43 budynki. W 2022 r. zmienimy ogrzewanie w aż 60 kamienicach – mówi Dariusz Kowalczyk, prezes Wrocławskich Mieszkań.

Łącznie w latach 2020–2024 nastąpi likwidacja pieców w 315 budynkach, należących do miasta – to 3150 mieszkań i ponad 4 tys. „kopciuchów”.

Mimo pandemii, do Wydziału Środowiska i Rolnictwa wpłynęło już ponad 1200 wniosków do programu KAWKA Plus, a ponad 1000 umów zostało podpisanych.

Wnioski przyjmowane są obecnie w trybie ciągłym. Z uwagi na rosnącą liczbę chętnych, wydłuża się jednak czas oczekiwania na instalatorów, a maksymalne dofinansowanie kończy się w 2021 r. Dlatego nie warto zwlekać, tym bardziej że po 2024 r. korzystanie z „kopciuchów” będzie karane – grzywna może wynieść nawet 5000 zł.

„Pani” przypomina o pionierskim Wrocławiu

Podczas remontu fasady budynku Urzędu Miejskiego Wrocławia u zbiegu Piłsudskiego i Zapolskiej odkryto stare szyld sklepowe. Tuż po wojnie mieścił się tu skład z artykułami spożywczymi i zakład malarski.

– To prawdziwy skarb. We Wrocławiu nauczyliśmy się już dbać o poniemieckie pamiątki. Ale takich, jak te dwa szyldy, mamy niewiele. Zapisana w nich jest historia pionierów Wrocławia – mówi Juliusz Woźny, historyk sztuki z Centrum Historii Zajezdnia. Dodaje, że aby w pełni dostrzec wartość tego znaleziska, trzeba przenieść się do 1946 r.

– Miasto przypomina morze ruin, mimo tego przy ul. Ogrodowej (obecnie Piłsudskiego) powstają pierwsze polskie sklepy i warsztaty rzemieślnicze – wyjaśnia historyk. Na parterze budynku swoją siedzibę

była Wytwórnia Artykułów Spożywczych, Esencji i Aromatów „Pani”.

– Tu wrocławianki mogły kupić produkty niezbędne w każdym gospodarstwie domowym. Po sąsiedztwie, od strony Bogusławskiego, zachował się również szyld zakładu malarskiego. To zapewne ci fachowcy byli autorami obydwu szyldów – opowiada Juliusz Woźny.

Mapa śladów niemieckiego Wrocławia

Obecnie Fundacja im. T. Karpowicza pracuje nad mapą „Spod tynku patrzy Breslau”, która pomoże odkryć miejsca, gdzie znajdują się znaki graficzne i treści związane z dawnym Breslau. Osoby, mające w swoich albumach zdjęcia archiwalne, na których widoczne są niemieckie napisy lub grafiki, proszone są o wsparcie tej inicjatywy. Wystarczy skontaktować się z jej pomysłodawcami pod e-mailem: info@dolnoslaskosc.pl lub telefonicznie 666951823.

Powojenne czasy były trudne dla ówczesnych przedsiębiorców. Kiedy wydawało się, że wszystko zmierza ku dobremu, kres rozkwitowi prywatnej działalności kładzie ówczesny minister przemysłu i handlu Hilary Minc. Wypowiada on w 1947 r. „bitwę o handel”. W założeniach działania tej „wojny” miały pomóc

w zwalczaniu drożyzny i nadmiernych zysków tzw. prywatniarzy. W rzeczywistości komunistyczne władze w ten sposób chciały wyeliminować prywatnych kupców i hurtowników, oskarżanych, często niesłusznie, o spekulacje. W efekcie działań PRL-owskich władz w latach 50. XX w. liczba prywatnych sklepów we Wrocławiu z 560 zmalała do około 50. Prawdopodobnie to było przyczyną zamknięcia również składu „Pani”.

Napisy poddano konserwacji, minimalnie ingerując w ich stan, aby zachować autentyczność. Prace przeprowadzono w porozumieniu z Miejskim Konserwatorem Zabytków. Niedługo będzie można podziwiać efekt pracy wraz z odświeżoną elewacją budynku.

Powstaje jeden z największych systemów retencyjnych w Europie

W Porcie Południowym przy ul. Długiej 67 wznoszone są cztery zbiorniki retencyjne o łącznej pojemności 60 tys. m³, przepompownia ścieków oraz sieć rurociągów i komór technicznych.

– Zmiany klimatu są nieuchronne. Budowa zbiorników retencyjnych ma ogromne znaczenie dla mieszkańców i środowiska naturalnego. Dzięki nim będzie ono chronione w przypadku długotrwałych i intensywnych opadów deszczu. To druga, po Warszawie, największa tego typu instalacja w naszym kraju – zauważa prezydent Jacek Sutryk.

Każdy zbiornik będzie miał pojemność 15 tys. m³ i 15 m wysokości. Inwestycja umożliwi retencjonowanie ścieków powstających na skutek ulew, które będą przesyłane do Wrocławskiej Oczyszczalni Ścieków „Janówek” w okresie jej mniejszego obciążenia.

– Największym wyzwaniem jest zagospodarowanie wód opadowych.

Dzięki powstającym zbiornikom przelew burzowy będzie w mniejszym stopniu zasilany ściekami z pogody deszczowej, co wpłynie pozytywnie m.in. na czystość Odry. Pojemność tych zbiorników to prawie połowa ścieków, które wrocławianie produkują w ciągu jednej doby – mówi Witold Ziomek, prezes MPWiK Wrocław.

Budowa zbiorników retencyjnych jest częścią projektu, dla którego MPWiK otrzymało dofinansowanie z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020. Wartość tego zadania to 77,8 mln zł, a całego projektu – 160 mln zł.

Prace potrwać do końca 2021 r., a ich wykonawcą jest firma Inżynieria Rzeszów S.A.

Pojemniki pozwolą na uporanie się z wodami opadowymi

Oś Zachodnia odciąży kierowców i pieszych

ŹRÓDŁO: WROCŁAWSKIE INWESTYCJE

Wizualizacja 1 – ul. Kosmonautów po zakończeniu inwestycji. Wizualizacja 2 – al. Stabłowicka po zakończeniu inwestycji

Dużo wskazuje na to, że już w 2022 r. kierowcy pojadą Osią Zachodnią, która będzie kontynuacją obwodnicy Leśnicy. Miasto planuje przeznaczyć na jej budowę prawie 202 mln zł.

Oś Zachodnia to kolejna duża inwestycja drogowa w mieście. Ma odciążać Leśnicę, Stabłowice, Maślice i Złotniki od nadmiernego ruchu drogowego. Powstanie al. Stabłowicka, łącząca trasę z ul. Kosmonautów. Ta ostatnia zaś – dokąpieliska Glinianki – zostanie poszerzona do dwóch pasów w każdym kierunku.

Ulga nie tylko dla kierowców

– To bardzo ważna inwestycja, domykająca pierwszy etap obwod-

nicy Leśnicy. Dodatkowo, ułatwi dojazd do nowego szpitala budowanego przez Urząd Marszałkowski. Oś Zachodnia odciąży tysiące kierowców. Tranzyt przeniesie się z drogi krajowej nr 94 na obwodnicę – wyjaśnia Bartosz Nowak z Wrocławskich Inwestycji.

Na inwestycji skorzystają też piesi, rowerzyści oraz pasażerowie MPK. Miasto wybuduje bowiem, oprócz 4,2 km nowych dróg, również – 5675 m ścieżek rowerowych, 5875 m chodników,

1050 m ciągów pieszo-rowerowych, a także 143-metrowy wiadukt w ciągu al. Stabłowickiej, dzięki któremu kierowcy bezkolizyjnie przejadą nad torami kolejowymi.

Ponadto, na przebudowywanym odcinku ul. Kosmonautów powstanie 2,2 km zielonego torowiska tramwajowego. Pojawią się nowe przystanki komunikacji miejskiej. Zgodnie z decyzją środowiskową, ustawione zostaną także ekrany akustyczne.

Kto to wybuduje?

Gmina na budowę Osi Zachodniej planuje wydać 201,9 mln zł, z czego 186,7 mln zł to środki gminne, a 15,2 mln przeznaczy na inwestycję MPWiK. Chce ją zrealizować osiem firm. Spośród nich tylko dwie oferty nie mieszczą się w budżecie (konsorcjum Berger Bau Polska – 204,88 mln zł i PORR S.A. – 206,1 mln zł).

Najtańszą złożył zaś Bickhardt Bau Polska – 181,5 mln zł. Dalej

w kolejności: Pro Tra Building (183,9 mln), Skanska (186,7 mln), Przedsiębiorstwo Budowy Dróg i Mostów KOBYLARNIA (186,9 mln), STRABAG Infrastruktura Południe (191,7 mln) i BUDIMEX (195,1 mln).

– Sprawdzamy wszystkie oferty i wkrótce wyłonimy wykonawcę. Od momentu podpisania umowy będzie miał dwa lata na realizację. Droga powinna być gotowa w 2022 r. – podkreśla Bartosz Nowak.

Ważne zmiany w komunikacji miejskiej!

Niebawem zmiany na liniach tramwajowych i autobusowych, związane z trwającą „torową rewolucją”, rozpoczyna się 7 listopada i potrwać ok. 2-3 miesięcy.

Komunikacja tramwajowa

Linia OL/OP

W obu kierunkach od pl. Legionów przez Piłsudskiego, Stawową, Borowską, Glinianą, Hubską, Pułaskiego, pl. Wróblewskiego i most Grunwaldzki do ronda Reagana z pominięciem przystanku Pułaskiego, zlokalizowanego przy ul. Małachowskiego przy skrzyżowaniu z ul. Pułaskiego.

Linia 2

W obu kierunkach od Powstańców Śl. przez Świdnicką, pl. Teatralny i ul. Teatralną do Piotra Skargi, z pominięciem przystanków: Dworzec Główny i Wzgórze Partyzantów.

Linia 4

W obu kierunkach od pl. Legionów przez Piłsudskiego, Stawową, Borowską, Glinianą, Hubską, Pułaskiego, pl. Wróblewskiego i most Grunwaldzki do ronda Reagana,

z pominięciem przystanków: Narodowe Forum Muzyki, Zamkowa, Świdnicka i Galeria Dominikańska.

Linia 5

W obu kierunkach od pl. Legionów przez Sądową, Krupniczą, Kazimierza Wielkiego do pl. Dominikańskiego, z pominięciem przystanków: Arkady (Capitol), Dworzec Główny i Wzgórze Partyzantów.

Linia 8

W obu kierunkach od Borowskiej przez Stawową, Piłsudskiego, Świdnicką, pl. Teatralny i ul. Teatralną do Piotra Skargi, z pominięciem przystanku Wzgórze Partyzantów.

Linia 9

W obu kierunkach od Borowskiej przez Stawową, Piłsudskiego, Świdnicką, pl. Teatralny i ul. Teatralną do Piotra Skargi, z pominięciem przystanku Wzgórze Partyzantów.

Linia 11

W obu kierunkach od pl. Legionów przez Sądową, Krupniczą, Kazimierza Wielkiego do pl. Dominikańskiego, z pominięciem przystanków: Arkady (Capitol), Dworzec Główny i Wzgórze Partyzantów.

Dodatkowy przystanek

Stanie przed skrzyżowaniem z ul. Stawową - dla: OL, 4, 8, 9, 15, 31 i 32, jadących od strony Arkad (Capitol) w kierunku Dworca Autobusowego.

Dzienna komunikacja autobusowa

Autobusy K, N, 145, 146, jadące w kierunku Kołtątaja staną na przystanku w zatoce autobusowej przy Peronowej, obok bocznego wejścia do holu Dworca Głównego (obecny przystanek 112, 113 i 612), pojadą objazdem przez Gwarną i Kościuszki.

W kierunku przeciwnym, obecny przystanek autobusowy z Peronowej dla K, N, 110, 145 i 146 będzie przeniesiony na Stawową przed skrzyżowanie z Bogusławskiego (obecny przystanek 602).

Dodatkowo, autobusy linii 145 i 146, kursujące od strony ronda Reagana w kierunku osiedla Gaj, pojadą objazdem od ul. Podwale przez ul. Kołtątaja z pominięciem przystanku Dworzec Główny (Dworcowa), zlokalizowanego przy ul. Dworcowej.

Autobusy 112, 113 i 612, zaczynające kursy przy Dworcu Głównym w kierunku osiedli Wojszyce i Ołtaszyn, na ul. Peronowej będą zwracały na torowisko tramwajowe w ciągu ul. Peronowej i kursowały po swojej trasie przejazdu w kierunku Borowskiej.

Nocne autobusy

Linie 241, 242, 243, 245, 246, 251, 253, 255 i 259, jadące w kierunku ul. Kołtątaja, będą zatrzymywały się na przystanku w zatoce autobusowej przy ul. Peronowej, obok bocznego wejścia do holu Dworca Głównego (obecny przystanek 250), i kursowały objazdem przez ul. Gwarną i Kościuszki.

W kierunku przeciwnym, obecny przystanek autobusowy z ul. Peronowej w kierunku Petruszewicza dla: 240, 241, 242, 243, 245, 246, 247, 248, 251, 253, 255, 257 i 259 zostanie przeniesiony na ul. Stawową przed skrzyżowanie z Bogusławskiego.

Linie 206, 247, 248, 249 i 257, jadące z ul. Petruszewicza w kierunku Nowego Dworu lub Karłowic i Różanki, będą kursowały z pominięciem przystanku Dworzec Główny przy ul. Peronowej.

Partycypacja społeczna/NGO

Po rzece pływa, Odra Centrum się nazywa i przycumowało przy moście Grunwaldzkim

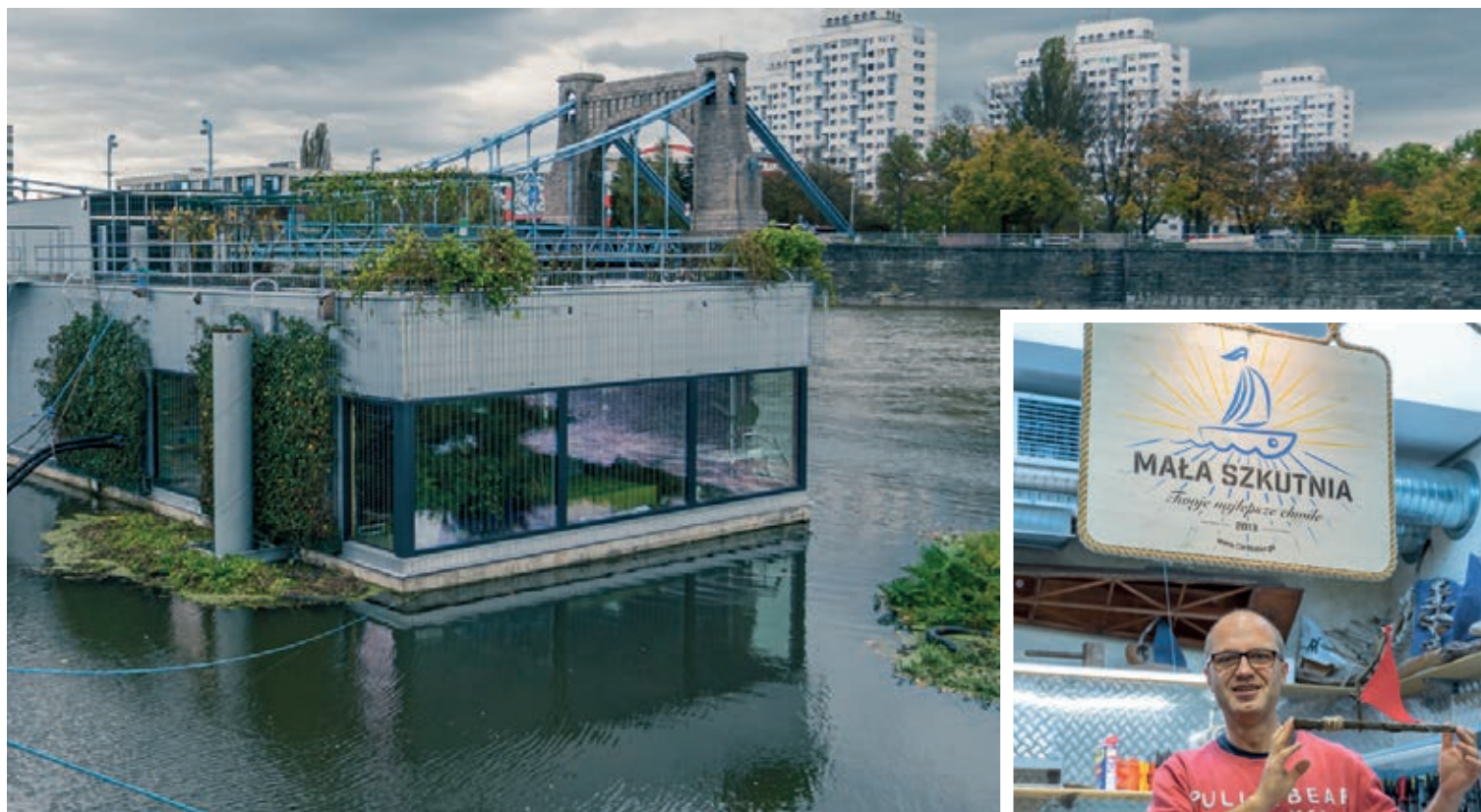
Modelarnia i mała szkutnia, Akademia Węzłów i laboratorium czystości wody, kawiarnia i biblioteka z wydawnictwami i prezentacjami na temat Wrocławskiego Węzła Wodnego – imponujące Odra Centrum jest gotowe i można je dostrzec w pobliżu mostu Grunwaldzkiego.

Odra Centrum zostało wybudowane przez Fundację OnWater, którą kieruje Kamil Zaremba, właściciel pierwszego po wojnie domu na wodzie. Na pomysł wpadł 14 lat temu.

– To miejsce powstało z szacunku do rzeki, jako kontynuacja odrzańskiego dziedzictwa. Wrocław powstał dzięki Odrze, rzeka jest naszą wspólną wartością – mówi szef fundacji.

Co się dzieje na pokładzie?

Od kilkunastu dni imponujący obiekt cumuje przy wybrzeżu

Słowackiego w pobliżu najsłynniejszego wrocławskiego mostu. Centrum ma 800 m² po-

wierzchni i waży 500 ton. Jest tu kilka sal ćwiczeniowych, w tym laboratorium czystości wody oraz małej retencji i hydroponiki, modelarnia, mała szkutnia, gdzie będzie można poznać zasady budowy łodzi, a także Akademia Węzłów. Zaplanowano również salę historyczną, w której prezentowane są dzieje Wrocławskiego Węzła Wodnego.

To także miejsce relaksu – w Odra Centrum działa niewielka kawiarnia. Widok na most Grunwaldzki i wrocławski „Manhattan” jest nadzwyczajny.

Lekcje z widokiem na Odrę

– Mamy już pozwolenia wszelkich urzędów i instytucji na zapraszanie gości. Niestety, przez pandemię nie możemy otworzyć kawiarni ani zaprosić uczniów na lekcje w naszych pracowniach – mówi Kamil Zaremba. – Nie oznacza to, że będziemy czekali, aż epidemia wygaśnie. Mamy certyfikaty Microsoft, dzięki czemu możemy wykorzystać ich platformy przydatne do prowadzenia zajęć za pośrednictwem internetu.

„Kapitan” Kamil Zaremba zaprasza na niesamowity pokład swojego Centrum

Zdalne nauczanie rozpocznie się w Odra Centrum 15 listopada. Gospodarze zapraszają na zajęcia klasy i osoby indywidualne. Zapisy prowadzone będą za pośrednictwem strony internetowej Fundacji OnWater.

www.onwater.pl

Wrocław bez Barrier 2020 im. Bartka Skrzyńskiego

Do 6 listopada br. można zgłaszać kandydatów do 10. plebiscytu Wrocław bez Barrier. Takich, którzy wychodzą naprzeciw stereotypom i łamią bariery. Ta edycja jest jednocześnie uhonorowaniem pomysłodawcy plebiscytu, zmarłego niedawno Bartłomieja „Skrzyni” Skrzyńskiego.

Wrocław bez Barrier, czyli wyróżnienie inicjatyw, działań i przedsięwzięć, wspierających osoby z niepełnosprawnościami, od roku 2018 jest organizowany przez Fundację „Potrafię Pomóc”.

– Chcemy nagradzać tych, którzy wyróżniają się swoją wrażliwością społeczną. Poszukujemy ludzi, organizacji czy instytucji, które nie boją się łamać stereotypów i kruszyć barier – mówi Adam Komar, prezes Fundacji. – Warto podkreślić, że tegoroczny konkurs jest wyjątkowy, bowiem certyfikaty przyznawane laureatom nosić będą imię Bartłomieja „Skrzyni” Skrzyńskiego, którego już z nami nie ma, ale jego idea cały czas jest i będzie kontynuowana – dodaje.

Kandydatów do plebiscytu mogą zgłaszać instytucje, organizacje pozarządowe, osoby prowadzące działalność gospodarczą czy przedsiębiorcy. Certyfikaty przyznawane są w czterech kategoriach: miejsce dostępne dla wszystkich, działania innowacyjne w zakresie powszechnej dostępności, integracja społeczna oraz społeczna odpowiedzialność biznesu.

W składzie kapituły konkursu są: przedstawiciel UM Wrocławia, Magdalena Skrzyńska – siostra Bartłomieja Skrzyńskiego, Adam Komar – prezes Fundacji „Potrafię Pomóc” oraz laureaci poprzedniej edycji konkursu „Wrocław bez Barrier”.

Wręczenie certyfikatów w 2019 r. jeszcze z udziałem Bartka Skrzyńskiego

Zgłoszenia przyjmowane są pod adresem: sekretariat@potrafiempomoc.org.pl (prześłać skan wypełnionego formularza), można

je też dostarczyć osobiście lub listownie do siedziby Fundacji „Potrafię Pomóc” przy ul. Horbaczewskiego 24. Termin upływa

6.11.2020 r. o godz. 16.00. Regulamin i formularze na:

www.potrafiempomoc.org.pl

Nieznany Wrocław

Odkryj Wrocław, jakiego nie znałeś!

FOT. VISITWROCLAW

Miejski przewodnik Arkadiusz Förster zaprowadzi nas tam, gdzie turyści za często nie zagląдают, a warto...

Historia wrocławskiej medycyny, kolejnictwa czy oblicze miasta od strony Odry, a może powojenna kolebka Wrocławia – Nadodrze? Czy znane są wam te tematy i miejsca? Jeśli nie, koniecznie musicie odkryć nieznany Wrocław.

Przewodniki po Wrocławiu zazwyczaj kierują turystów na Stare Miasto, aby zobaczyli Rynek z ratuszem, kolorowe kamieniczki czy gmach Uniwersytetu. Wśród tych największych atrakcji znajdują się również na przykład Ostrów Tumski czy Hala Stulecia z „przyległościami”. To oczywiście symbole Wrocławia i nic tego

nie zmieni, ale miasto ma do zaoferowania o wiele więcej.

Mniej znane, ale też fascynujące

Usytuowane są często także na głównym turystycznym miejskim szlaku, ale są mniej znane, co nie oznacza, że mniej ciekawe. Na

przykład, Muzeum Farmacji, które mieści się Rynku, w dawnym domu aptekarza, czy kompleks ponadstuletnich klinik nieopodal parku Szczytnickiego – jedno z piękniejszych miejsc w naszym mieście. Jest też Nadodrze, w samym sercu miasta, z niesamowitą historią – gdzie po 1945 r. rezydował pierwszy prezydent polskiego

Wrocławia, powstała pierwsza szkoła czy poczta, a także siedziba policji.

Blisko centrum, a dla przybywających pociągiem jeszcze bliżej, jest Dworzec Główny – pierwsza linia kolejowa na ziemiach polskich w obecnych granicach została otwarta 22 maja 1842 r. i połączyła Wrocław z pobliską Oławą.

W końcu Odra, która przecina miasto tak gęsto, że potrzeba ponad 100 mostów i kładek, aby się

po nim przemieszczać. Zresztą Wrocławski Węzeł Wodny jest jednym z największych w Polsce i Europie.

Miejski przewodnik prawdę ci o tym opowie...

Ten nieopisany i niezbadany do końca Wrocław przybliży w czterech kilkunastominutowych filmach pt. „Odkryj Wrocław” przewodnik miejski Arek Förster.

– Jestem rodowitym wrocławianinem, historykiem sztuki, absolwentem Uniwersytetu Wrocławskiego – opowiada Arek. – Jedną z moich pasji jest architektura Wrocławia. Kilka razy w życiu miałem propozycje zmiany miejsca zamieszkania, ale nigdy się na to nie zdecydowałem. Dlaczego? Po prostu nie potrafiłem sobie wyobrazić życia bez możliwości spacerowania po Ostrowie Tumskim, Rynku czy parku Szczytnickim.

O tych turystycznych wrocławskich „klasykach” Arek mówi natomiast: – To oczywiście atrakcje dla tych, którzy są tu po raz pierwszy. Przepiękne miejsca z niesamowitą historią, w których mam okazję bywać często z racji wykonywanego zawodu. Na mniej oczywiste spaceruję z bliskimi i osoby szczególnie ciekawe historii naszego miasta i są to naprawdę chwile wyjątkowe. Dlatego zapraszam serdecznie do oglądania naszych filmów – to nie lada gratka.

Programy z cyklu

„Odkryj Wrocław”

zostaną wyemitowane w cztery kolejne soboty listopada

(7, 14, 21, 28) o godz. 11.00

na fanpage'ach

Wrocław [Wroclove]

i Visit Wrocław, a także na kanale

na YouTube – Visit Wrocław

My – wrocławianie

Emeryt z wielkim sercem dla zwierząt

Pan Roman ma 83 lata, ciepły uśmiech i wciąż dużo energii życiowej. Jednak przede wszystkim uwielbia zwierzęta i jest im oddany całym sercem. Swoją trzynastą emeryturę tak po prostu, bez wahania, przekazał bezdomnym zwierzętom.

– Od zawsze lubię zwierzęta i one to wyczuwają. Gdy usłyszałem w telewizji, jak ciężkie jest życie zwierząt w schronisku i jak duże są potrzeby tej placówki, zwłaszcza w czasie pandemii, postanowiłem pomóc – mówi Roman Grabara, emerytowany wrocławianin. 83-latek w lipcu tego roku zdecydował się przekazać swoje pieniądze na życie na potrzeby Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt we Wrocławiu.

Dyplom i duma

Pan Roman nie należy do pokolenia posługującego się internetem, więc aby zdobyć adres schroniska, pojechał najpierw do siedziby wrocławskiej telewizji, która wyemitowała pro-

gram, który go poruszył. Gdy już go uzyskał, osobiście dotarł na miejsce i przekazał pieniądze w gotówce. Dyrekcja i pracownicy schroniska byli zaskoczeni – po pierwsze wysokością datku, po drugie tym, że samotny starszy człowiek zdecydował się na taki krok. Otrzymał dyplom z podziękowaniem, z którego jest bardzo dumny.

– W przyszłym roku też tak zrobię – deklaruje pan Roman. – Oczywiście jeśli dożyję – dodaje z uśmiechem.

Nie pozostał też obojętny, gdy w lokalnej gazecie przeczytał o smutnym losie starej kłaczy, która przez całe życie ciężko pracowała dla człowieka, a teraz miała trafić do rzeźni. Pod

koniec października wpłacił 500 zł na konto fundacji Centaurus, z przeznaczeniem na wykupienie kłaczy.

Twój pies – twoja rodzina

Chociaż do zwierząt ma szczególną słabość i w przeszłości miał dwie suczki – Lessi i Funię, to obecnie nie ma już w domu żadnego zwierzaka. Uważa, że w jego wieku mógłby to być zbyt duży obowiązek, zwłaszcza że dla niego pies to przecież członek rodziny. Jednak z wielką przyjemnością dokarmia wróble i sikorki, które przylatują do jego okien. Specjalnie dla nich kupuje orzechy i ziarna. Jak policzył, jednego roku do własnoręcznie zrobionego karmnika wyspał łącznie 15 kg słonecznika.

Zwierzaki garną się do pana Romana. Wyczuwają, że jest ich przyjacielem

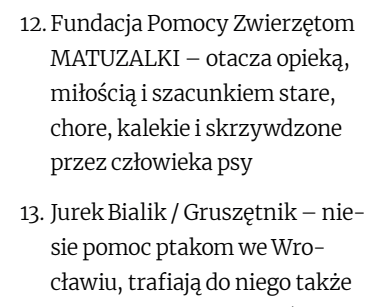
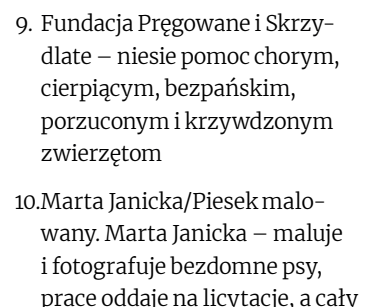
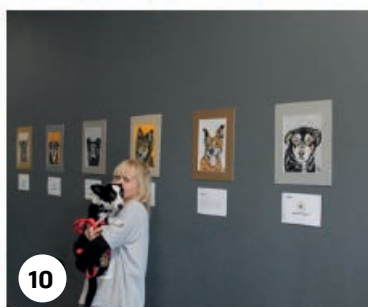
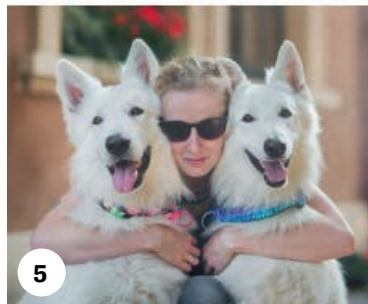
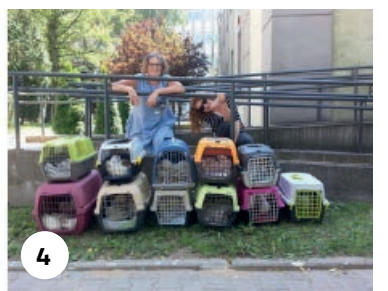
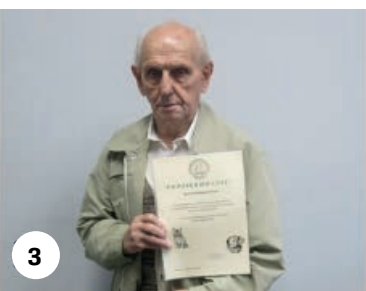
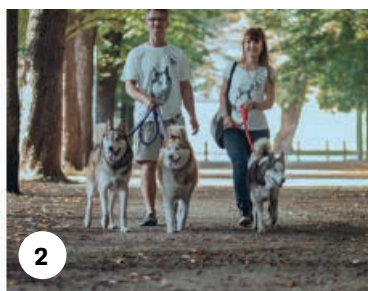
FOT. KATARZYNA WIAZOWSKA

„Czternastka” przyjaciół braci mniejszych

Prezentujemy tych, którzy wolą osób zgłaszających kandydatury do kolejnego miejskiego odznaczenia Wrocławskie Serce dla Zwierząt, ubiegają się w tym roku o to honorowe wyróżnienie, a także o nagrodę internautów.

Kto został „ulubieńcem publiczności”, już wiadomo, bowiem czytelnicy portalu www.wroclaw.pl do 30 października br. mogli się do tego odnieść w głosowaniu online. Ale ogłoszenie tej miłej informacji musi poczekać do oficjalnego ogłoszenia laureata V edycji Wrocławskiego Serca dla Zwierząt. O tym, kto otrzyma odznaczenie i zostanie w związku z tym uwieczniony specjalną tabliczką na wrocławskich Partynicach, a także kto dodatkowo zostanie wyróżniony, zdecyduje w mieniu miasta Kapituła odznaczenia.

1. Katarzyna Dulik – leczy i pomaga bezinteresownie bezdomnym zwierzętom
2. Barbara Kiezik-Dolecka – prezes stowarzyszenia Wataha Domowych Wilków
3. Roman Grabara – 83-letni wrocławianin, który przekazał swoją 13. emeryturę na rzecz schroniska dla zwierząt
4. Purrrsonality – Koty Doroty – Dorota Chmielewskiej-Łuczak prowadzi dom tymczasowy dla kotów
5. Inu no Minato – Dom Tymczasowy dla Dużych Psów, działający od 2016 r.
6. Małgorzata Szablowska – prowadzi dom tymczasowy Za

Moimi Drzwiami dla zwierząt w potrzebie

7. Edyta Czapnik – od wielu lat pomaga głównie kotom na terenie Wrocławia i Dolnego Śląska

8. Bank Krwi dla Psów i Kotów we Wrocławiu – ekspresowo dostarcza zamówione preparaty krwi i krwiopochodne, by ratować zwierzęta

9. Fundacja Pręgowane i Skrzydlate – niesie pomoc chorym, cierpiącym, niebezpiecznym, porzuconym i krzywdzonym zwierzętom

10. Marta Janicka/Piesek malowany. Marta Janicka – maluje i fotografuje bezdomne psy, prace oddaje na licytację, a cały dochód przeznaczona na organizację prozwierzęcą

11. Elżbieta Osowicz – dziennikarka Radia Wrocław, o zwierzętach opowiada i edukuje nie tylko na antenie, ale też poświęca im czas wolny

12. Fundacja Pomocy Zwierzętom MATUZALKI – otacza opieką, miłością i szacunkiem stare, chore, kaleki i skrzywdzone przez człowieka psy

13. Jurek Bialik / Gruszętnik – niesie pomoc ptakom we Wrocławiu, trafiają do niego także takie z dalszych zakątków kraju, a nawet z zagranicy

14. Katarzyna Sieto – zajmuje się psami zgarniętymi z ulicy, z łańcucha, ze schroniska w Radysach, ma dom tymczasowy i hotelik dla zwierząt

Nasze osiedle

SZCZEPIN

Podwórko „w kwadracie” już otwarte

Pomiędzy ulicami Legnicką, Braniborską, Trzemeską a Dobrą została uporządkowana przestrzeń między blokami, jest ona teraz przyjaznym miejscem dla mieszkańców. Ma ono również przypominać, że znajdował się tam cmentarz.

Podwórko zagospodarowane zostało przez miasto wspólnie z Zarządem Zasobu Komunalnego. Teraz nie brakuje tam nowych nasadzeń zieleni, pojawiły się urządzenia małej architektury, jak np. stojaki rowerowe, i nowe oświetlenie. Realizacji przedsięwzięcia podjęło się konsorcjum firm MARBUD INVEST z Kątów Wrocławskich i MARBUD z Wrocławia. Prace wyceniono na ok. 2 mln zł.

Ponieważ teren w obrębie zrewitalizowanego podwórka ujęty jest jako dawna nekropolia – Wielki Cmentarz, przekazany w 1777 r. do użytkowania trzem śródmiejskim parafiom ewan-

gelićkim: św. Marii Magdaleny, św. Elżbiety oraz św. Bernardyna, postanowiono upamiętnić ten fakt – swoistym „pomnikiem”, z napisami w językach polskim i niemieckim.

– Mieszkam w pobliżu praktycznie od zawsze, to ważne, aby miejsca pamięci powstawały w mieście. Dodatkowo zrobiło się tu znacznie przyjemniej, mam nadzieję, że wszyscy będą dbali o to podwórko, a osoby, które na nie trafią, będą chciały poznać jego historię, ponieważ chowano tu zasłużonych obywateli Wrocławia – komentuje pan Tadeusz, mieszkaniec pobliskiego bloku.

Ta przestrzeń to ukłon zarówno w stronę obecnych, jak i dawnych mieszkańców Wrocławia

FOT. AGATA PACYNA

ŚRÓDMIEŚCIE

Bulwar Fizyków – Ogród Doświadczeń

Nadodrzański bulwar w pobliżu Archiwum Państwowego staje się naukowym Ogrodem Doświadczeń z instalacjami do obserwacji zjawisk fizycznych. Przedsięwzięcie firmują Uniwersytet Wrocławski i władze Wrocławia przy wsparciu resortu nauki.

– To wyjątkowo ładne miejsce, położone nad Odrą i z imponującymi platanami. Szkoda, żeby służyło jedynie do wyprowadzania psów. Uznaliśmy, że warto je zagospodarować, wykorzystując potencjał i pomysłowość naszych naukowców – mówi dr hab. Maciej Matyka z Wydziału Fizyki i Astronomii UW, koordynator projektu.

Na bulwarze Zwierzyckiego już stoi zwierciadło akustyczne, które pozwala na obserwację rozchodzenia się dźwięku. Jego realizacja została sfinansowana w ramach WBO. Jednak naukowcy chcieliby, aby bulwar w jeszcze większym zakresie stał się naukową atrakcją dla dzieci i dorosłych. W planach jest m.in. instalacja tarczy obrotowej, lapidarium geologicznego ze skałami wydobywanymi na Dolnym Śląsku, platforma obrotowa, zegar słoneczny, segment ze złudzeniami optycznymi oraz Scena Nauki, czyli minisala wykładowa na wolnym powietrzu.

Zwierciadło akustyczne już zapowiada kolejne atrakcje Ogrodu Doświadczeń

– Chcemy tu dawać wykłady popularnonaukowe dla wrocławian. Zamierzamy również przygotować materiały dydaktyczne, przydatne do prowadzenia lekcji dla uczniów szkół podstawowych i średnich – zapowiada kolejne niespodzianki dr hab. Maciej Matyka. – Bulwar będzie atrakcyjnym miejscem na planie Wrocławia.

Jeden z pomysłów podrzucił też Wojciech Murdzek, jeszcze przed końcem urzędowania w roli ministra nauki. To ogromna kula utrzymująca się na strumieniu wody (podobna stoi w parku w Polanicy-Zdroju).

Z Ogrodu Doświadczeń byłby też dostęp do Muzeum Geologicznego przy ul. Cybulskiego, które ma

nadzwyczaj ciekawe zbiory, lecz jest mało znane wrocławianom.

Projekt na bulwarze Fizyków opracowali naukowcy z Wydziału Fizyki i Astronomii i architekci z LAX Architects. Jego budowa opiewa na ok. 2,5 mln zł. W reali-

zacji projektu „Bulwar Fizyków – Ogród Doświadczeń” zaangażowały się władze Uniwersytetu Wrocławskiego i miasta Wrocławia, a także Zarząd Zieleni Miejskiej. Pomoc zaoferowało także Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

FOT. MAREK KSIĘŻAREK

MAŚLICE

Trwa budowa nowego Centrum Aktywności Lokalnej

Powstawanie popularnych CAL-i na wrocławskich osiedlach to jeden z miejskich priorytetów. Właśnie powstaje kolejny przy ul. Suwalskiej i będzie dwunastą tego typu placówką we Wrocławiu.

W nowym CAL-u będzie się mieściły m.in. siedziba Rady Osiedla Maślice, klub seniora i miejska biblioteka. Będzie też przestrzeń do organizacji wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych dla lokalnej społeczności. Nie zabraknie aneksu kuchennego, łazienek i zacisznego pomieszczenia dla mamy z niemowlęciem.

Jednokondygnacyjny budynek przykryty zostanie płaskim dachem, z wydzielonymi sektorami na zieleni oraz na panele fotowoltaiczne. To miejsce dostosowane będzie również dla osób niepełnosprawnych.

Zmieni się także krajobraz na zewnątrz obiektu. Wykona-

ne zostaną chodniki, parkingi i drogi wewnętrzne. Przybędą nowe nasadzenia i elementy małej architektury i – co ważne – wybudowany zostanie system odprowadzania wody opadowej.

Autorem projektu CAL-u na Maślicach jest wrocławska pracownia arch_it. Inwestycję wyceńniono na ok. 4 mln zł, obejmuje teren o powierzchni ponad 1,8 tys. m². Aż 43% tej działki, czyli 777 m², przeznaczona zostanie na zieleni. Powierzchnia zabudowy wyniesie zaś 515 m².

Gdy wiosną okazało się, że trzeba dopasować się do sytuacji epidemicznej, wszystkie wrocławskie CAL-e, których jest obecnie 11, błyskawicznie zareagowały. Stworzyły adekwatną – w myśl zasady #zostańwdomu – ofertę, m.in.: dyżury telefoniczne, organizowanie sieci pomocy sąsiedzkiej, akcje wsparcia dla szpitali i personelu medycznego, zajęcia rekreacyjne i edukacyjne online, dyżury wspierające cyfrowo i aprowizacyjnie seniorów czy wymiana zasobów i informacji.

Budynek CAL jest wznoszony na działce o pow. ponad 1,8 tys. m²

FOT. AGATA PACYNA

STARE MIASTO

Zielony przystanek podoba się mieszkańcom

Nowe wiaty przystankowe, więcej zieleni i ławki zintegrowane z donicami. Przy ul. Kazimierza Wielkiego powstał pierwszy zielony przystanek w mieście. Inwestycję zrealizowano za 250 tys. zł.

Projekt był jednym z pomysłów Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego 2017. Za jego wykonanie odpowiadała firma IKROPKA z Wrocławia wraz z FRIED-POL Paweł Fried.

Zgodnie z założeniami integralną częścią projektu było dobranie odpowiednich roślin do panujących w centrum miasta trudnych warunków, związanych z brakiem dużych ilości wody czy spalinami. Posadzone rośliny są odporne na suszę, zasolenie i zanieczyszczenia. Wzięto również pod uwagę ograniczoną ilość miejsca. Dlatego ścianki i dna donic zostały ocieplone, a odpowiedni układ warstw pod nasadzenia ma zapewnić optymalne warunki wzrostu i rozwoju roślin. Zamontowano również system nawadniająco-napowietrzający i odwadniający. Donic jest 12.

– Dostosowaliśmy dobór gatunkowy roślin tak, żeby był atrak-

Wrocławianie liczą na więcej takich przystanków w mieście

cyjny przez jak największą część roku. Nasadzenia są zaprojektowane w formie wielogatunkowych, piętrowych kompozycji w stalowych donicach – mówi Iwona Szkatulnik z IKROPKI.

Projektantka wyjaśnia, że głównym akcentem roślinnym w każdej donicy jest duży krzew

wielopniowy – świdośliwa Lamarcka, mająca efektowne kwiaty i liście. Jej charakterystyczną cechą jest bardzo duża mrozoodporność.

Niższe piętro zielonej kompozycji stanowią trawy ozdobne (rozplenica japońska Hameln), byliny (kocimiętka Faassena)

oraz rośliny cebulowe (narcyz Thalia). Pojawi się również bluszcz. – To bardzo ładny przystanek. Jest znacznie bardziej kolorowo i czekający na tramwaj pasażerowie mają

gdzie usiąść – mówi wrocławianka Anna Nowak. Podczas remontu ustawiono także nowe słupki przystankowe i tablice elektroniczne z rozkładem jazdy.

FOT. JANUSZ KRZESZOWSKI

Dla mieszkańca

Zmień piec i wygraj nagrody

Karty podarunkowe do marketów budowlanych o wartości nawet 2000 zł są do wygrania w konkursie dla uczestników akcji „Zmień piec”. Zgłoszenia przyjmowane są do 30 listopada.

W konkursie mogą wziąć udział osoby, które już zlikwidowały stary piec i zamontowały nowy system ogrzewania – wystarczy przesłać zdjęcia instalacji „przed i po”, czyli starego pieca/kotła na paliwo stałe (lub miejsca, w którym był zamontowany piec), a także ogrzewania ekologicznego, na które piec został wymieniony, oraz krótko odpowiedzieć na pytanie: „Jak nowe źródło ciepła podniosło komfort mojego życia?”.

O wygranej zdecyduje komisja konkursowa. Oceniana będzie przede wszystkim atrakcyjność przedstawionej historii wymiany pieca (interesujące wnioski, ciekawe sytuacje, niestandardowe pomysły).

Dla laureatów przewidziano karty podarunkowe do marketów budowlanych o wartości: 2000 zł, 1000 zł i 500 zł.

Formularz zgłoszeniowy znajduje się na:

www.zmienpiec.pl/konkurs

Całe miasto segreguje bioodpady

PSZOK przy ul. Michalczyka jest czynny także w soboty

Już w całym Wrocławiu obowiązuje selektywna zbiórka bioodpadów. Jako ostatnia, wyposażona w specjalne brązowe pojemniki zostaje też Fabryczna.

Nieruchomości położone w rejonie Starego Miasta i Śródmieścia były pierwszymi, gdzie zaczęła obowiązywać selektywna zbiórka bioodpadów. Następnie dołączyły Psie Pole, Krzyki, a teraz jest już w tym gronie Fabryczna.

– Wykonawca, Chemeko-System sp. z o.o., ustawia pojemniki w zachodniej części miasta. Ma na to czas do 4 listopada. Uzupełniająco, mieszkańcy będą otrzymywać brązowe worki przeznaczone na bioodpady ogrodowe. Przy czym otrzymanie brązowego pojemnika równoznaczne jest z koniecznością segregacji bioodpadów – informuje Dorota Witkowska

z Ekosystemu sp. z o.o. Tym samym w całym mieście stanie ponad 40 tys. sztuk pojemników na bioodpady.

Jak segregujemy

Do brązowych pojemników należy wrzucać bioodpady kuchenne (np. resztki pochodzenia roślinnego, fusy po kawie czy herbacie, skorupki jaj) oraz bioodpady ogrodowe (np. skoszona trawa, liście, rozdrobnione gałęzie, kwiaty). Przy czym, do czasu otrzymania pojemnika, bioodpady kuchenne powinny być wrzucane do pojemnika na odpady zmieszane, z kolei od-

pady ogrodowe – do brązowych worków.

PSZOK-i czynne w soboty

7 i 21 listopada (czyli w soboty) ponownie otwarty będzie Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) przy ul. Janowskiej 51. To okazja, by zrobić porządek i wyrzucić elektrośmieci czy odpady wielkogabarytowe. Punkt będzie czynny w godz. 7.00-15.00. Ze względu na ograniczenia czerwonej strefy, na teren będą wpuszczane jednocześnie tylko trzy samochody. – Chcemy dać mieszkańcom Wrocławia możliwość odwie-

dzenia obu punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych także w weekendy, gdy mają więcej czasu na załatwienie domowych spraw, takich jak choćby pozbycie się zużytych opon lub wyniesienie starego dywanu lub kanapy. Wszystkie te rzeczy mogą i powinny trafić do PSZOK-ów – przypomina Dorota Witkowska.

Wrocławskie PSZOK-i

- ul. Michalczyka 9, od poniedziałku do piątku 8.00-17.00, w soboty – 8.00- 16.00
- ul. Janowska 51, od poniedziałku do piątku 7.00-15.00

Streetbus znowu na ulicach miasta

30 października ponownie wyruszył bus, z którego potrzebującym rozdawane są ciepłe posiłki. Startuje o godz. 20.00 z ul. Sieradzkiej. Poprzednia tego typu akcja okazała się niezwykle potrzebna, dlatego jest kontynuowana.

– MPK nie będzie stało bezczynnie, zwłaszcza w tak trudnym okresie pandemii, gdy wielu potrzebujących pozbawionych jest dostępu do ciepłych posiłków – mówi Krzysztof Balawejder, prezes wrocławskiego MPK. – Oprócz regularnego dowożenia seniorom żywności w okresie kwarantanny kluczową akcją pomocową MPK jest Streetbus. Dlatego teraz ponownie z zapalem włączamy się w pomaganie potrzebującym – podkreśla prezes MPK.

Akcja organizowana jest dzięki współpracy miejskiego Wydziału Partycypacji Społecznej, MOPS, MPK i organizacji pozarządowych, czyli fundacji Homo Sacer oraz Szerszy Krąg.

– To piękny przykład tego, jak wiele można osiągnąć, działając wspólnie. Pandemia spowodowała, że wielu potrzebujących unika zbiorowisk, więc posiłek i dobre słowo, które do nich dowozimy, są często jedynymi, z których mogą bezpiecznie skorzystać. Mam nadzieję, że wspólnie uda nam się pomóc wszystkim, którzy tej pomocy oczekują – dodaje prezydent Jacek Sutryk.

Dotychczas Streetbus przejechał 9443 km, a obsługujący go kierowcy spędzili za kółkiem blisko 1368 godzin (a jeśli chcemy być precyzyjni, to 1367 godzin i 55 minut), spalając przy tym 4190 l paliwa. Wszystko po to, aby wydać potrzebującym 36 757 porcji zupy.

Autobus kursuje od 30.10.2020 do 30.06.2021r. 7 dni w tygodniu od 20.00 do 23.30.

Wrocławski Streetbus wyruszył 30 października godz. 20.00 z przystanku przy ul. Sieradzkiej. Kolejne postoje będzie miał na przystankach: ul. Bzowa (Cen-

trum Zajeżdźnia), Katedra, ul. Sucha i ul. Zaporoska. Poza tym kilka innych będzie przystankami „na żądanie”. Bus zakończy kurs przy ul. Gajowickiej.

Tak będzie codziennie, przynajmniej do końca kwietnia (w zależności od zapotrzebowania, możliwe jest wydłużenie terminu).

Dla mieszkańca

4. edycja Made in Wrocław za nami

Trzydniowa konferencja, wirtualne targi, 25 panelistów oraz 65 wystawców – przyciągnęły kilka tysięcy uczestników wydarzenia. Taki jest bilans święta wrocławskich innowacji i kreatywności (20-22 października).

Każdy z dni Made in Wrocław poświęcony był konkretnemu, kluczowemu z perspektywy biznesu tematowi – pandemii, przemysłowi 4.0 oraz ekologii.

Wpływ pandemii na biznes

Prelegenci, wśród których byli reprezentanci dużych firm, opowiedzieli, jak przedsiębiorstwa dostosowały się do nowej rzeczywistości gospodarczej, którą sprowokowała pandemia.

– Koronawirus i pandemia sprawiły, że gospodarka naszego regionu bardzo się zmieniła. Zmiana powoduje, że jest to olbrzymia szansa, którą niestety, jeśli nie podejmiemy pewnych kroków, możemy bardzo szybko zmarnować – mówił Konrad Weiske, wiceprezes SoDA – Software Development Association Poland.

Walka z koronawirusem

W dyskusji pojawił się też głos naukowców, w tym prof. Marcina Drąga z wrocławskiej Politechniki, zaangażowanego w prace nad lekiem na COVID-19:

– Państwa, których społeczeństwa wykazują się dyscypliną w podejściu do zasad związanych z walką z koronawirusem, pomimo dużych skupisk ludzkich, są w stanie opanować rozprzestrzenianie się wirusa. Obecnie musimy wyciągnąć wnioski z tego, co działo się na wiosnę, i być może takie ponowne przestraszenie się tego koronawirusa jak to, co obecnie widzimy, powinno dać nam do myślenia – komentował profesor.

Przemysł 4.0

Na Made in Wrocław rozmawiano też o inteligentnej robotyzacji, łańcuchach dostaw, cyfryzacji i czwartej rewolucji przemysłowej.

– Dziś jesteśmy w dobie przemysłu 4.0, który oparty jest mocno na internecie rzeczy. Kluczową rolę odgrywa szybki przepływ informacji, nie tylko na linii człowiek-robot czy człowiek-maszyna, ale także pomiędzy tymi urządzeniami. Liczy się to, jak bardzo elastyczna może być produkcja i jak szybko maszyny i urządzenia na produkcji same w sobie mogą się do zmian w produkcji dostosować, jak szybko wymieniać informacjami i co z tymi informacjami zrobią – wyjaśniał Mateusz Amroziński, specjalista ds. nowych projektów z Fanuc Polska Sp. z o.o.

Tak wyglądała główna scena tegorocznego wydarzenia

W rozmowach panelistów pojawił się także temat, jak cyfryzacja wpływa na łańcuch dostaw w pandemii. Poruszono tematy sytuacji w branży przemysłowej, logistycznej i transportowej w trakcie i po lockdownie.

– Uwolnienie firm po lockdownie sprawiło, że firmy muszą nadrobić stracony czas, muszą wysłać więcej towarów, więcej komponentów, szczególnie jeśli popatrzymy na Europę Centralną, na Polskę – jesteśmy potężnym eksporterem towarów do

Unii Europejskiej – komentował Marek Prószczyński, Enterprise Sales & Partners Team Leader z Trans.eu Group S.A.

Magdalena Okulowska,
prezes Agencji Rozwoju
Aglomeracji Wrocławskiej

– To, co mogliśmy zobaczyć dzięki prelegentom, panelistom, partnerom i wystawcom Made in Wrocław 2020, pokazało, że hasło tej edycji „Nie zwalniamy tempa!” idealnie opisuje to, co dzieje się w naszym mieście. Cieszę się, że po raz kolejny pokazaliśmy, kto napędza Wrocław – Magdalena Okulowska, prezes Agencji Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej

Ekonomia a ekologia...

...czy mogą tworzyć synergiczne połączenie?

– Dla mnie najważniejszy sygnał z nauki ekonomii to nagroda Banku Szwecji im. Alfreda Nobla, przyznana w roku 2018

prof. Williamowi D. Nordhausowi, za wprowadzenie problemu zmian klimatycznych do długotrwałej analizy makroekonomicznej. Pokazano wpływ zmian klimatu na gospodarkę, a w konsekwencji na dobrobyt obywateli – zauważył podczas dyskusji prof. Krzysztof Jajuga z Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Trzeci dzień Made in Wrocław zgromadził na targach online ponad 56 wystawców – startupów, liderów biznesu i instytucji, współtworzących miasto. W trakcie transmisji live prowadzący wydarzenie łączyli się z przedstawicielami firm, którzy opowiadali o swojej działalności, pokazywali firmowe showromy i przedstawiali możliwości różnego typu współpracy, na które są otwarci. Toczyły się rozmowy o rozwoju, karierze zawodowej i wdrażaniu innowacji.

Specjalna aplikacja pozwalała „zwiedzającym” brać udział w konkursach, matchmakingu i networkingu online. Warto też dodać, że na zakończenie każdego dnia wydarzenia odbywały się interaktywne warsztaty Liberating Structures. Transmisje z Made in Wrocław 2020 na:

www.made-in-wroclaw.pl

Nowe drzewka już wrastają we WROclaw

Park Żłotnicki za kilka lat będzie miał imponujące zielone oblicze

Podczas jesiennej edycji WROśnij we WROclaw drzewka, które chcieli posadzić rodzice, by uczcić przyjście na świat swoich pociech – małych wrocławian – rozeszły się w okamgnieniu.

Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego wraz z Zarządem Zieleni Miejskiej w trosce o bezpieczeństwo uczestników projektu w czasie epidemii zdecydowały o tym, że i tym razem (tak jak wiosną) drzewka zostaną nasadzone bez udziału uczestników – rodziców nowo narodzonych dzieci. Dzieła tego dokonali więc pracownicy Zarządu Zieleni Miejskiej.

– Wielkie dzięki dla wszystkich, którzy uczestniczyli w akcji. Posadzone drzewa będą wrastać w miasto, upamiętniając najważniejsze wydarzenie w życiu rodziców, opiekunów i dzieci. Od początku WROśnij we WROclaw w Parkach Młodego Wrocławianina mieszkańcy posadzili dotąd 1568 drzew i będziemy je sadzić do końca świata, bo to zapewni nam świeże powietrze i ładne otocze-

nie – podkreśla Dominik Kłosowski, radny miejski i pomysłodawca akcji.

Na każdym drzewku zawieszona została szarfa z imieniem patrona oraz informacje o gatunku rośliny. Tym samym o 85 nowych drzewek wzbogacił się park Jedności na Zakrzowie, a w okolicach parku Żłotnickiego przy ul. Zakopiańskiej wrosło ich aż 215.

Dla obcokrajowca

#WrocławNaWynos – перелік ресторанів із доставкою або навинос

Від 24 жовтня ресторани, кав'ярні, паби та бари зачинені для клієнтів. Вони можуть надавати послуги, але лише із доставкою їжі до клієнтів або навинос.

У цей скрутний час ми хочемо допомогти жителям Wrocław. Скористайтеся нашою базою закладів громадського харчування, що надають такі послуги і заможте їжу навинос або з доставкою.

У зв'язку із станом епідемічної загрози прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравець-

кий запровадив певні обмеження у роботі закладів, що займаються торгівлею та надають послуги. Послуги закладів громадського харчування можливі лише у режимі навинос та з доставкою. У зв'язку з тим мі підготували для мешканців Wrocław базу пабів, барів, ресторанів, що пропонують

свої послуги із доставкою додому або навинос. Ви керуєте закладом громадського харчування? Запишіться до нашої бази, а ми безкоштовно опублікуємо інформацію про ваш бар, паб, ресторан чи кав'ярню. Список ресторанів можна знайти за адресою

www.wroclaw.pl/ua

Обмеження числа осіб у громадському транспорті

Від 17 жовтня у громадському транспорті може знаходитися обмежене число осіб. У трамваї чи автобусі може бути зайняте максимум 50% місць для сидіння або 30% відсотків усіх місць для сидіння та стояння.

Водій автобуса або трамваю Міського транспортного підприємства матиме право зупинити транспортний засіб, щоб змусити вийти з нього пасажирів, який їхатиме, не затуляючи носа і рота.

Якщо у транспортному засобі буде перевищено встановлений ліміт пасажирів, водій може відмовити бажаним сісти у транспортний засіб. Окрім того, Wrocławський центр керування рухом при Міському

транспортному підприємстві постійно спілкуватиметься з водіями. Якщо транспортний засіб буде переповнений, транспортні служби шукатимуть додатковий автобус, що міг би перевезти частину пасажирів.

Дії Міського транспортного підприємства у відповідь на нові обмеження:

- інформаційна кампанія для пасажирів: повідомлення на екранах LCD у громадському

транспорті, на соціальних порталах та на дверях трамваїв/автобусів,

- поточний моніторинг заповнення громадського транспорту,
- посилення контролю – спільно із поліцією та міською сторожею – у трамваях та автобусах.

FOT. JOANNA LEJA

#WrocławNaWynos – a list of restaurants offering takeout or delivery service

From 24 th October, restaurants, pubs, bars and cafés will be closed to customers. They may only provide delivery services. During this difficult period, we want to help Wrocław inhabitants.

Use our base of operating food outlets and order food for takeout or delivery. In connection with the state of epidemic threat in Poland, Prime Minister Mateusz Morawiecki introduced certain restrictions in the

functioning of trade and services.

Catering services are possible only on a takeout basis. In view of this, we have prepared a base of pubs, bars and restaurants for Wrocław in-

habitants that propose home delivery or takeout services. # WrocławNaWynos - a list of restaurants offering a pickup or delivery service is available at www.wroclaw.pl

www.wroclaw.pl

FOT. MAREK KSIĘŻAREK

Limits in public transport

On 17th October, limits in public transport were introduced. In means of public transport, maximum 50% of seats or 30% of all places may be occupied.

Each driver of MPK Wrocław will be entitled to stop the bus or tram driven by him in order to tell any passenger willing to travel without covering his nose and mouth to leave the vehicle.

In the case of overcrowding, the driver will be entitled to refuse entry into the vehicle to any further persons. Mo-

reover, the Operating Centre of MPK Wrocław will be in constant touch with drivers. In each case of overcrowding, MPK services will dispatch an extra bus that would take over some passengers if possible.

MPK Wrocław's actions in response to new restrictions:

information campaign for passengers: messages on LCDs in vehicles, in social media and on doors of vehicles,

current monitoring of compliance with passenger limits in vehicles,

more frequent joint inspections with the police and city guard in trams and buses.

FOT. MAREK KSIĘŻAREK

Wrocławskie pokolenia

Fundacja „Weź pomóż” tworzy w mieście jadłodajnię

Wrocławski motorniczy Jan Piontek, założyciel Fundacji „Weź pomóż” (laureat plebiscytu 30 Kreatywnych Wrocławia z 2018 r.) pomógł wyremontować ośrodek pomocy dla osób niepełnosprawnych – SENSor przy ul. Zachodniej, wpadł na pomysł społecznych lodówek, w których wrocławianie mogli pozostawić świeże jedzenie dla innych, aby nie się nie marnowało. A teraz...?

Teraz Fundacja „Weź pomóż” stworzy przy ul. Poznańskiej jadłodajnię, która zarówno nakarmi potrzebujących, jak i będzie dla nich miejscem wytchnienia.

Otwarta dla wszystkich przestrzeń, która powstanie już w styczniu 2021 r., została zaplanowana nie tylko z myślą o społecznej stołówce. Będzie tam także biblioteka i miejsce spotkań dla wrocławian. Miasto zadeklarowało, że Fundacja „Weź pomóż” nie będzie musiała opłacać czynszu za lokal, a jedynie pokryje koszty mediów – co bardzo

cieszy Jana Piontkę. Są jednak bieżące sprawy.

– Obecnie potrzebujemy garnków, w których będziemy mogli przygotowywać posiłki, przydałaby się chłódnia do przechowywania jedzenia – wylicza wrocławski Kreatywny.

Dlatego Fundacja „Weź pomóż” zbiera teraz na autochłodzię (pieniądze można wpłacać na stronie zrzutka.pl pod hasłem „Auto chłódnia dla Fundacji weźpomóż.pl”).

Jan Piontek: – Niektórzy pytają mnie, skąd mam taką energię, gdy często prawie wcale nie śpię, ale mnie napędza to, że mogę pomagać innym

FOT. JANUSZ KRZESZOWSKI

Kwadrans dobrych rad, czyli „Kalejdoskop seniora”

Każdy odcinek programu trwa 15 minut, ma charakter informacyjno-poradnikowy i jest realizowany z myślą o społeczności senioralnej naszego miasta przez Telewizję Echo24. Informacje, rady specjalistów, przykłady rozwoju i aktywności osób starszych, wywiady i z seniorami, i z ekspertami – to wszystko adresowane jest do najstarszej społeczności naszego miasta.

Kolejne odcinki „Kalejdoskopu seniora” mają dostarczać osobom w wieku 60+ rzetelną informację na temat miejskiej oferty działań prosenioralnych, aktywizujących, w tym ukazywać możliwości twórczego spędzania czasu pandemii w domu.

Premierowy odcinek (19 października) przypomniał tegoroczne Wrocławskie Dni Seniora, które z racji pandemii miały zmienioną, choć także atrakcyjną formułę. Poza tym pytano seniorów, co sądzą o segregowaniu odpadów, dlaczego śpiew chóralny to fantastyczna przygoda i w ogóle, jak patrzą na życie. Drugi odcinek natomiast (26.10) poświęcony był zdrowiu, w tym szczepieniom, które stały się ostatnimi czasami dość gorącym tematem w naszym kraju. Wyemitowano

również rozmowę z lekarzem na temat tego, jakie są objawy i jak przebiega COVID-19.

Te programy można obejrzeć ponownie w każdej chwili, ponieważ są archiwizowane na stronie internetowej telewizji – www.echo24.tv. Premierowe audycje można zaś oglądać w poniedziałki o godz. 18.40.

Na „Kalejdoskop seniora” w listopadzie i grudniu Echo24, a także pomysłodawca programu – Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego – Wrocławskie Centrum Seniora zapraszają: **9.11, 16.11, 23.11** oraz **7.12, 21.12**.

www.echo24.tv

W poniedziałki o 18.40 w TV Echo24 kwadrans tylko dla seniorów

ECHO24
WŁĄCZ LOKALNE INFORMACJE

MOSP wspiera i przestrzega

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej informuje o możliwości uzyskania dodatkowego telefonicznego wsparcia psychologicznego dla klientów MOPS, w tym osób starszych, z niepełnosprawnościami i samotnych. Wsparcie można uzyskać od poniedziałku do piątku w godz. 7.30–15.00 pod nr.:

71 78 22 437, 71 78 23 590

512 965 507, 512 967 001

722 308 007

71 78 22 418 i 71 36 77 628.

MOPS przestrzega także przed licznymi oszustwami, popełnianymi np. przez osoby podające się za pracowników stacji sanitarno-epidemiologicznych, policji, straży miejskiej, Ministerstwa Zdrowia czy pracowników w kombinezonach, którzy pod pretekstem dezynfekcji pomieszczenia okradają właścicieli, a także domokrażców, oferujących różne „cudowne” towary.

Seniorzy a czerwona strefa

Rząd wprowadził zalecenie dla osób w wieku powyżej 70 r.ż., by pozostały w domach. Nie dotyczy to wykonywania czynności zawodowych, zaspokajania niezbędnych potrzeb życiowych i uczestnictwa w sprawowaniu kultu religijnego. Zapowiedziano wdrożenie programu Korpusu Wsparcia Seniorów, uruchomiona również infolinia: **22 505 11 11**.

Kulturalnie we Wrocławiu

20. Festiwal Nowe Horyzonty/ 11. American Film Festival **tylko online**

Jubileuszowy 20. Festiwal Nowe Horyzonty odbywa się, zamiast latem jesienią (5-15 listopada), a dodatkowo organizatorzy zdecydowali się połączyć go z 11. American Film Festival. Aż 170 filmów zostanie pokazanych przede wszystkim na specjalnej platformie online (tylko kilka wybranych obejrzymy w Kinie Nowe Horyzonty). W programie hity z festiwali w Cannes, Wenecji, Sundance. Bilety i dostęp na platformę kupimy od 27 października.

– To będzie jeden z największych tegorocznych wirtualnych festiwali filmowych na świecie, prezentujących najnowsze kino fabularne – podkreśla Marcin Pieńkowski, dyrektor artystyczny Festiwalu Nowe Horyzonty dodając, że o niektóre spośród 170 filmów organizatorzy jeszcze walczą. – Udało się przenieść 90% programu stacjonarnego Festiwalu Nowe Horyzonty i uratować 70% programu American Film Festival.

Filmem otwarcia Festiwalu Nowe Horyzonty będzie animacja „Zabij to i wyjedź z tego miasta” Mariusza Wilczyńskiego, autobiogra-

ficzny projekt, w którym autor przywołuje klimat peerelowskiego dzieciństwa. Film otwarcia American Film Festival to „Świat, który nadejdzie” Mony Fastvold ze znakomitą rolą Vanessy Kirby, osadzona w Ameryce A.D. 1850 hi-

storia dwóch par mieszkających na odludziu i uczucia, jakie rodzi się pomiędzy szukającymi oparcia kobietami.

Ponadto na Festiwalu NH m.in. Międzynarodowy Konkurs Nowe,

sekcje: Front Wizualny, Odkrycia, Mistrzowie, Lost Lost Lost, Nocne Szaleństwo, czy Trzecie Oko, a na AFF konkursy Spectrum oraz American Docs, a także Festival Favorites. Indie Star Award zostanie wręczona na festiwalu w 2021 roku.

Każdy film na platformie festiwalowej będzie miał limit wyświetleń. Na obejrzenie każdego z filmów widzowie mają 48 godzin. Co ważne, jeśli klikniemy w film 15 listopada o 23:59 film będziemy mogli obejrzeć do 48 godzin od tego terminu (mimo że festiwal zakończy się 15 listopada).

ZDRODŁO: PAWILON CZTERECH KOPUŁ

CZAS NASZ - UNSERE ZEIT - OUR TIME

Byli równolatkami, rocznik 1930. Günther Uecker w marcu br. skończył 90 lat, Magdalena Abakanowicz niestety nie żyje († 2017). Twórczość obojga wybitnych artystów dotyka istotnych i egzystencjalnie ważnych tematów. Równoległe w ramach jednego

projektu w dreźnieńskim Albertinum (SDK) zostaną zaprezentowane jutowe rzeźby Magdaleny Abakanowicz ze zbiorów Muzeum Narodowego we Wrocławiu, zaś w Pawilonie Czterech Kopuł można oglądać instalację Günthera Ueckera. Projekt realizowany wspólnie z Instytutem Adama Mickiewicza. Na wystawę można się wybrać do 24 stycznia 2021 r.

Kobierzyce – turystycznie

Muzeum zabytkowych samochodów w zamku Topacz, wyścigi wraków w Rolantowicach, ale także pałace i średniowieczne kościoły – gmina Kobierzyce pomiędzy metropolią i magiczną górą Ślężą ma znacznie więcej atrakcji niż zlokalizowane tu największe w Polsce centrum handlowe.

Największa tutejsza atrakcja turystyczna to średniowieczny zamek Topacz w miejscowości Ślęza. Dokładna data jego powstania jest nieznana, wiadomo zaś, że to zasługa zakonu Templariuszy. Zapuszczony obiekt dopiero w XXI w. odzyskał świetność. Dziś to hotel z centrum konferencyjnym, butikowym spa i Muzeum Motoryzacji. W zamku Topacz

można spróbować gry w golf. Nie ma tu co prawda pola, ale jest strzelnica golfowa o długości 240 m, na której można potrenować uderzenia.

Pałace mniej znane, ale też niezwykle

Przez wiele miejscowości gminy prowadzi szlak rowerowy, two-

żący pętlę, której początek i koniec znajduje się w Kobierzycach. Do położonych na tym szlaku miejscowości warto zajrzeć dla wielu mało znanych zabytków sakralnych i świeckich. W Tyńcu nad Ślężą znajdziemy kościół z XIII w. z zaskakująco bogatym barokowym wnętrzem i krzyżem maltańskim, wieńczącym kopułę wieży.

Urokliwa neorenesansowa willa w stylu włoskim jest ozdobą Cieszyc. Ten XIX-wieczny pałacyk należał do Paula von Naehricha, właściciela cukrowni w Pustkowie Żurawskim. Tam znajduje się znacznie bardziej okazała neobarokowa rezydencja rodziny, która zbiła fortunę na cukrze.

Jak bardzo dorobić się można było na browarze i gorzelni świadczy imponujący dwór w Królikowicach, początkowo barokowy, ale w XIX wieku przebudowany na neorenesansowy.

W Wierzbicach wart uwagi jest pałac, który pierwotnie był średniowieczną wieżą mieszkalną, potem dworem renesansowym, a w XVIII w. został przebudowany w stylu barokowym.

W Krzyżowicach mamy zaś urzekający pałac z neobarokowym korpusem i wieżą w stylu neogotyckim. Obiekt otacza park – ten wypielęgnowany fragment jest w stylu francuskim, a ten nieco dziki – w angielskim.

Ekstremalne wyścigi w Rolantowicach

Gmina ma też inną motoryzacyjną atrakcję. W Rolantowicach – niestety tylko raz w roku – na przełomie września i października kibiców wyścigów samochodowych do czerwoności rozgrzewa Wrak Race, szalona rywalizacja na terenie kopalni piasku. Kopalnia udostępniana jest również na runmageddon, czyli morderczy bieg z przeszkodami.

Na razie na parkingu przy kopalni można podziwiać niewielką kolekcję militariów: to działa i wojskowe wozy bojowe. Helikopter, który na terenie swojej posesji trzyma właściciel kopalni, stanie tu gdy ruszy przyszły park rozrywki.

Jarosław Katucki

Wrocławski Niezbędnik

Telefony alarmowe, infolinie we Wrocławiu

Bezpośrednie zagrożenie zdrowia i życia:

Numer ratunkowy: **112**
Pogotowie Ratunkowe: **999**
Policja: **997**
Straż Pożarna: **998**
Straż Miejska: **986**
Centrum Powiadomienia Ratunkowego WOPR (numer ratunkowy nad wodą): **601 100 100**
Stały dyżur Centrum Zarządzania Kryzysowego: **71 770 22 22**

Telefony awaryjne we Wrocławiu

Pogotowie energetyczne: **991** (połączenie bezpłatne, dostępne także z tel. komórkowych)
Pogotowie gazowe: **992**
Pogotowie ciepłownicze: **993**
Pogotowie wodno-kanalizacyjne: **994** (czynne przez całą dobę, bez numeru kierunkowego, połączenie bezpłatne)

Infolinie we Wrocławiu

Centrum Informacji Turystycznej: **71 344 3 111** (PN-PT: 9.00-19.00)
Punkt informacji dla obcokrajowców: **71 77 24 950**
Infolinia MPK: **71 321 72 71, 71 321 72 70** (PN-PT 7.00-20.00)
Infolinia Urzędu Miejskiego Wrocławia: **71 777 77 77**

Ważne telefony – pozostałe

Widzisz dym ze spalania odpadów, zgłoś to! Telefon alarmowy: **986** (całodobowy) lub **71 310 06 46** (w godz. 07.00-14.00)
Biuro Rzeczy Znalezionych: **71 376 08 96** (ŚR: 8.30-16.00, w pozostałe dni robocze w godz. 8.00-14.00)
Biuro Obsługi Pasażera MPK Wrocław: **71 321 72 71** (PN-PT: 8.00-20.00)
Telefoniczne centrum obsługi klienta MPWiK: **71 34 09 655** (ŚR: 8.00-17.00, w pozostałe dni robocze w godz. 8.00-15.00)
Zgłoś awarię do ZDiUM: **71 376 00 22, 19501**
Miejski Rzecznik Konsumentów: **71 777 79 02**
Taxi Senior **794 123 124**

REDAKCJA:

pl. Solny 14, 50-062, Wrocław, www.wroclaw.pl, e-mail: redakcja@araw.pl

Redaktor naczelna
Ewa Wapłak

Redaktor wydania
Małgorzata Wieliczko

DRUK:

AGORA
Daniszewska 27, 03-230 Warszawa

WYDAWCA:
Gmina Wrocław